

En normal förnygring består av en blandning av planterade och självförnygrade planter. Som ett genomsnitt kommer runt hälften av träden i framtidens skogar att bestå av planterade planter, enligt Skogsstyrelsens Polytax. Resten är självförnygrade. Foto: Areca

Varannan huvudplanta naturligt förnygrad

Utan självförnygring skulle bara hälften av Sveriges planteringar klara skogsvårdslagens krav. Med tillskottet av självförnygrade tallar, granar och lövträd når nu i stället 83 procent upp till lagens nivå på plantantal och täthet.

I planteringarna är cirka 20 procent av huvudplantorna självförnygrade barrplanter. Med huvudplanter av löv tillkommer ytterligare 12 procent.

Om man summerar planteringar och naturliga förnygringar är ungefär varannan huvudplanta i de svenska förnygringarna självsädd.

Skogsstyrelsens inventering Polytax 5/7 visar att morgondagens skogar kommer att bestå av många självförnygrade träd. Skogsstyrelsen pekar själv på att den stora andelen naturligt förnygrade planter får konsekvenser. Skogsproduktionen blir lägre än med planterade planter, som i de flesta fall är genetiskt förädlade. Samtidigt bidrar de naturligt förnygrade plantorna till en ökad variation av trädslag och genetik.

Bättre självförnygringar

Under 2000-talets första decennium har användningen av naturlig förnygring sjunkit långsamt men stadigt, från ungefär 35 procent till omkring 20–25 procent av alla förnygringar. Samtidigt har deras kvalitet förbättrats. Under treårsperioden 2007–2009 var 77 procent av dem godkända, vilket är en rejäl förbättring sedan 2000-talets början, då var bara 60 procent godkända.

Det här kan bero på att det har varit några år med bra årsmån och/eller bra grönings-

förhållanden, skriver Skogsstyrelsen.

En annan förklaring kan vara att skogsägaren blivit bättre på att välja marker för naturlig förnygring. Metoden fungerar bäst på magra och medelbördiga marker. Därför är det positivt att andelen självförnygringar på de bördigaste markerna (gräs- och örttyper) har minskat, från ca 30 procent i början av 2000-talet till 20 procent den senaste perioden. Den minskade andelen naturlig förnygring under 2000-talet kan helt enkelt bero på att skogsägaren har valt bort de objekt som passar sämst för naturlig förnygring.

Av de förnygringar som hade "ingen åtgärd" var 28 procent godkända, vilket också var en rejäl ökning. Bra fröår eller bra sommarväder för plantorna kan ha gjort att förnygringarna lyckats bättre. /MH

Källa: Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999–2009.

Skogsstyrelsen Rapport 1, 2011, kan hämtas från www.skogsstyrelsen.se

Om Polytax

I Polytaxen inventeras ett slumpmässigt urval objekt som har varit anmälda för förnygringsavverkning. Totalt inventeras sedan 2008 1 800 objekt per år.

I södra Sverige görs inventeringen fem år efter anmälan och i norra sju år, därav namnet "5/7".

Eftersom skogsägaren har tre år på sig att avverka skogen efter en avverkningsanmälan kommer förnygringarna att ha något olika ålder vid inventeringen— de flesta är dock förnygrade några år innan Polytaxinventeringen.

Antalet objekt per metod är begränsat och därför redovisas resultaten som rullande treårsmedelvärden. Den senaste rapporten visar resultaten för 2007–2009, där de sista inventeringarna gjordes i augusti 2010.

Men när får man räkna med löv?

I teorin ...

Omläggningen av skogspolitiken 1992–1993 öppnade för nya möjligheter att bedöma förnyringarna. Politikerna önskade att trädslagsvariationen skulle öka, och Skogsstyrelsen tolkade det som att lövträd ibland kunde godkännas som huvudplantor.

I Polytax-inventeringen får lövträd räknas som huvudplantor – om vissa förutsättningar är uppfyllda. Grundregeln är att en huvudplanta, det vill säga en planta som ska ingå i den framtida produktions-skogen, ska vara av *lämpligt trädslag för växtplatsen* med hänsyn till kvaliteten, utvecklingsstadium och skaderisk, så att den har förutsättningar att utvecklas väl.

Ett lämpligt trädslag ska också kunna producera en volym som motsvarar minst 60 procent av bästa inhemska trädslag.

Andra trädslag kan anses som lämpliga om de bedöms ge tillfredsställande virkesproduktion, dock ej rönn och sälg.

Ädla lövträd (alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn) godkänns som huvudplantor på mycket god mark i södra Sverige – och i princip alltid om den förra generationen bestått av ädellövskog.

... i praktiken då, Jonas?

Så långt Polytaxen. Men hur är det i praktiken för den skogsägare som får sin förnyring bedömd av en konsulent från Skogsstyrelsen? Räknas lövet, eller riskerar man en omplantering? PLANTaktuellt vände sig till Jonas Bergquist på Skogsstyrelsen för att reda ut begreppen.

Gäller samma regler om huvudplantor i lagtillsynen som i Polytaxen?

Ja, i allt väsentligt.

Finns det skillnad mellan regioner/distrikt i hur "lövvänliga" konsulenterna är?

Vi har inte studerat detta, men kalibreringar görs regelbundet och min gissning är att denna variation är liten.

Skogsstyrelsen har tidigare medverkat i en undersökning som visade att björken bara producerar hälften så mycket som granen. Godkänner ni björk i alla fall?

Björk kan producera betydligt mer om den sköts på ett bra sätt. Vi har här valt att göra en positiv tolkning av skogsägarnas ambitioner.

Om en skogsägare har en förnyring med bara asp på en frisk, medelgod mark, kan den då bli godkänd? Eller bara vårtbjörk?

Är ett trädslag godkänt så kan en förnyring bestå enbart av det trädslaget. Här gör vi ingen åtskillnad mellan olika trädslag.

Ser bedömningarna i praktiken annorlunda ut nu jämfört med innan 1992?

Äldre konsulenter vittnar om att naturligt förnygrade lövplantor nästa aldrig godkändes förr. Vissa undantag kunde göras på fuktiga marker.

Hur har lövandelen i förnyringarna förändrats över tiden?

När det gäller huvudplantor har andelen löv varit rätt konstant de senaste tolv åren. Vi har ingen aning om hur det är med övriga lövplantor (biplanter). Det finns en målkonflikt inbyggd i markberedningen här. Förnyringarna blir vanligen bättre efter markberedning, men samtidigt gynnas förnyringen av lövplantor. /MH

Jonas Bergquist, Skogsstyrelsen

Polytaxens riktlinjer för bedömning av lämpliga trädslag, rangordnade utifrån produktionsförutsättningar

Bördighet/Markvegetationstyp	Markfuktighetsklass		
	Torr	Frisk	Fuktig-Blöt
Mycket god / Högört, lågört		Gran, tall, vårtbjörk, asp, klibbal	Gran, tall, björk*, asp, klibbal
God / Grästyper	Tall, gran	Gran, tall, vårtbjörk, asp	Gran, tall, björk*, asp, klibbal
Medelgod / Blåbär	Tall, gran	Gran, tall, vårtbjörk, asp	Gran, tall, björk*, asp
Svag / Lingon, kråkbär, ljung	Tall, gran	Tall, gran, vårtbjörk	Tall, gran, björk*
Mycket svag / Lavtyper	Tall		

*både vårt- och glasbjörk är godkända

Glasbjörk godkänns på fuktiga-blöta marker medan rönnen aldrig får räknas som huvudplanta. Foto: Mats Hannerz resp. Björn Svensson/SKOGENbild.

